

СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ

З приєднанням України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства [1-3], розпочалася новітня доба розвитку національного енергетичного законодавства. Його євроінтеграційний вектор був підтверджений Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом (далі – ЄС), Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [4] (далі – УА з ЄС). За умовами зазначених міжнародних документів, з метою досягнення прогресу відповідно до стандартів ЄС, Україна взяла на себе зобов'язання сприяти енергоефективності та енергозбереженню. Серед напрямів цього процесу важливе місце посіли формування державної політики та відповідної нормативно-правової бази щодо енергоефективності.

Майже одразу за ратифікацією УА з ЄС в Україні замість Національного агентства України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів був утворений новий суб'єкт енергетичних відносин, а саме - Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (далі – Держенергоефективності), яке, відповідно до положення про нього [5], є центральним органом виконавчої влади (далі – ЦОВВ), діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра енергетики і який реалізує державну політику у сфері: 1) ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів; 2) енергозбереження; 3) відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

Останні повноваження практично повністю збігаються із функціями Міністерства енергетики України (далі – Міненерго), що забезпечує [6]: формування та реалізацію державної політики у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива (крім питань забезпечення енергоефективності будівель та інших споруд) та у сфері нагляду (контролю) у галузях електроенергетики і тепlopостачання. Тому Міненерго своїм наказом затвердив Порядок його взаємодії з ЦОВВ, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра енергетики України, а саме - Держенергоефективності та Державної інспекції енергетичного нагляду України (далі - Держенергонагляд) [7]. Хоча останній ЦОВВ і є органом, який реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) у галузях електроенергетики та тепlopостачання, але безпосередніх функцій щодо енергоефективності, згідно із Положенням [8], у нього немає. Основні завдання та повноваження Держенергонагляду більшою мірою охоплюють відносини у сфері енергетичної безпеки.

В цілому авторська позиція щодо диференціації енергетичних відносин на такі їх види як: 1) енергоресурсні відносини; 2) відносини з енергетичної ефективності; 3) відносини з енергетичної безпеки; ґрунтується на наявності фактично сформованої сукупності якісно однорідних суспільних відносин у галузі енергетики. Вони відповідно пов'язані з наступними сферами:

- виробництво енергії;
- ефективне використання енергії;
- стале забезпечення енергією.

Виходячи із загальновідомих уявлень про співвідношення категорій «енергозбереження» або «енергоощадження» з поняттям «енергоефективність», за яких перше передбачає менше споживання енергії через зменшення кількості енергетичних послуг, а друге - менше споживання енергії без зменшення кількості енергетичних послуг через підвищення їх ефективності, Україна обрала саме останній, хоча безумовно, обидва види організаційної, наукової, практичної та інформаційної діяльності переслідують єдину мету - зменшення використання (споживання) енергії. Більше того, ці поняття розглядаються наразі не лише як дії, а і як ознаки того чи іншого об'єкту або процесу, що характеризують кількісне співвідношення між енергією на виході та витраченою енергією на вході. У Законі України «Про енергозбереження» від 01.07.1994 р. № 74/94-ВР, який хоча і втратив чинність із

прийняттям Закону України «Про енергетичну ефективність» [9] (далі – закон про ЕЕ), поняття «енергозберігаючі заходи» та «енергоефективні заходи» вживалися як тотожні.

Цікаво, що і при визначенні предмету регулювання базового нормативно-правового акту законодавства про енергоефективність зазначено, що він регулює відносини, що виникають у сфері забезпечення енергетичної ефективності, та спрямований на: 1) посилення енергетичної безпеки; 2) скорочення енергетичної бідності; 3) сталий економічний розвиток; 4) збереження первинних енергетичних ресурсів; 5) скорочення викидів парникових газів.

Натомість з позиції Держенергоефективності, Україна відмовляється від застарілих адміністративних інструментів енергозбереження і переходить до сучасних європейських практик реалізації політики енергоефективності [10].

Дійсно, рішенням Ради Міністрів Енергетичного Співтовариства від 14.08.2015 р. щодо імплементації Директиви 2012/27/ЄС Європейського парламенту та Ради від 25.10.2012 р. «Про енергоефективність» [11] (Energy Efficiency Directive, далі - EED) передбачено обов'язок держав-членів транспонувати EED до національного законодавства. Крім того, імплементація EED передбачена й низкою підзаконних урядових актів, зокрема - п. 707 Плану заходів з виконання УА з ЄС [12], п. 172 Плану пріоритетних дій уряду на 2018 р. [13], п. 64 Плану заходів з реалізації Енергетичної стратегії України [14, 15].

Власне закон про ЕЕ, що набрав чинність рік тому (13.11.2021 р.), попри визначення правової основи відносин, що виникають у сфері забезпечення енергетичної ефективності, та низки *acquis communautaire* ЄС, на імплементацію яких спрямований цей закон [9, ч. 3 ст. 2], обумовлює формування системи відповідної підгалузі енергетичного законодавства виходячи саме із його внутрішньої структури.

Список використаної літератури

1. Договір про заснування Енергетичного Співтовариства : Міжнародний документ від 25.10.2005 р. // *Офіційний вісник України* від 06.05.2011 р., № 32, / № 1, 2011, ст. 1 /ст. 1368.
2. Протокол про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства : Міжнародний документ від 24.09.2010 р. // *Офіційний вісник України* від 06.05.2011 р., № 32, / № 1, 2011, ст. 1 /ст. 1369.
3. Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства : Закон України від 15 грудня 2010 р. № 2787-VI // *Офіційний вісник України* від 14.01.2011 р., № 1, ст. 1.
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 р. (ратифіковано із заявою Законом України № 1678-VII від 16.09.2014 р.) // *Офіційний вісник України* від 26.09.2014 р., № 75, том 1, ст. 2125.
5. Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України : постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 676. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення 12.11.2022).
6. Про затвердження Положення про Міністерство енергетики України : постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2020 р. № 507. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/507-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 12.11.2022).
7. Про затвердження Порядку взаємодії Міністерства енергетики України з центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра енергетики України : наказ Міністерства енергетики України від 19 жовтня 2020 р. № 663. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1197-20#Text> (дата звернення 12.11.2022).
8. Деякі питання Державної інспекції енергетичного нагляду України : постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2018 р. № 77. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 12.11.2022).
9. Про енергетичну ефективність : Закон України від 21 жовтня 2021 р. № 1818-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20#Text> (дата звернення 12.11.2022).
10. Закон «Про енергетичну ефективність» в дії: перехід до європейських практик. 24.01.2022. URL: <https://saee.gov.ua/uk/news/4089> (дата звернення 12.11.2022).
11. Директива Європейського парламенту і Ради 2012/27/ЄС від 25 жовтня 2012 року про енергоефективність, внесення змін до директив 2009/125/ЄС і 2010/30/ЄС та про скасування директив 2004/8/ЄС і 2006/32/ЄС // *Офіційний вісник Європейського Союзу* від 14.11.2012 р., / L 315 /, стор. 1.
12. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення 12.11.2022).
13. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2018 рік : розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 березня 2018 р. № 244-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2018-%D1%80#Text> (дата звернення 12.11.2022).
14. Про затвердження плану заходів з реалізації етапу «Реформування енергетичного сектору (до 2020 року)» Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 червня 2018 р. № 497-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/497-2018-%D1%80#Text> (дата звернення 12.11.2022).
15. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605-р. // *Урядовий кур'єр* від 08.09.2017 р. — № 167.